

Ústřední jatka musela mít svůj vodovod - celý proces začal před 135 lety

6.2.2024 - | Pražské vodovody a kanalizace

Ta se nacházela na místně současné Holešovické tržnici. V letošním roce uplyne 135 let od přijetí zákona, který jejich stavbu nařizoval a spolu s nimi i výstavbu funkčního vodovodu.

Dnešní území bývalých Jatek již svému původnímu účelu dávno neslouží. Zachovaly si ale svou původní podobu, včetně dominanty celého areálu – věžového vodojemu. Ten sloužil pro akumulaci a distribuci užitkové vody, určené pro omytí a přípravu zpracování masa.

Projekt Ústředních jatek byl odpovědí na zhoršující se zdravotní situaci ve městě a množící se stížnosti na provoz řady malých lokálních jatečních provozů. Trvalo zhruba 20 let, než se po úvodním výběru pozemků pro nový provoz povedlo celý projekt dokončit. Na snahu vysunout problematický provoz mimo hranice města narážela problematika jednotlivých městských částí, které si chtěly lukrativní provozy ponechat (a mnohdy si je navzdory oficiálnímu zákazu ponechaly v pololegálním stavu). Teprve 9. března roku 1889 došlo ke schválení a podpisu zemského zákona č. 19/1889, který městu Praha nařizoval „...zřízení jedné nebo více veřejných jatek obecních...“

Jatka byla dimenzována na provoz pro území, odpovídající pozdější Velké Praze. Umožňovala tak jateční činnost nejen samotného královského hlavního města Prahy a jeho největších předměstí Karlín, Královské Vinohrady, Smíchov a Žižkov, ale také řadě malých obcí a vesnic. Vedle toho bylo nutno v provozu vyčlenit administrativní prostor pro zpracování potravin za linií potravní čáry. Proces stavby celého komplexu byl dokončen v květnu 1895, do provozu byly uvedeny 1. července téhož roku.

Součástí celého procesu zpracování masa byla i výroba vody, nutné pro celý zpracovatelský průmysl. Vzhledem k velkému objemu takto využívané vody, měly jatka vlastní zdroj užitkové vody. Tím byla samostatná studna o hloubce 15 m, umístěná v těsné blízkosti věžového vodojemu. Surová voda byla ze studny čerpána parním čerpadlem do nádrže o objemu 100 m³, umístěné ve 3. patře samotného vodojemu. Tato nádrž dodávala vodu určenou pro oplachování vyvržených vepřů a pro strojovnu a výtokový stojan umístěný v areálu. Voda z nádrže byla také čerpána o patro níže, do malé nádrže o objemu 25 m³, která byla uměle ochlazována čpavkem, a sloužila provozu porážky vepřů.

Po spuštění Káranské vodárny v roce 1914 probíhalo v Praze uzavírání všech ostatních lokálních zdrojů z důvodu jejich hygienické nezabezpečení a přepojování všech soukromých přípojek na nový vodovod. Součástí tohoto procesu byl i holešovický jateční rozvod vody, nicméně jatka se tomuto kroku dlouhodobě bránila. Objem jimi čerpané vody byl totiž velký, například v roce 1898 dosáhla spotřeba vody 190 486 m³ za rok. Úspora využíváním vlastního vodovodu tak byla zcela evidentní, vody ale v komplexu i přesto panoval stálý nedostatek. V souvislosti s tím požádaly Ústřední jatka o povolení vybudování dalšího zdroje vody. Pro zmiňované omezení objemu nekvalitní vody, přivedené do města, se ale toto povolení nedočkalo úspěchu. Po roce 1920 pak došlo k připojení celého komplexu na káranský rozvod, což dále zkomplikovalo situaci jak městu, kvůli výraznému objemu vody, odčerpaného z městského systému, tak samotným jatkám, protože se jim zvedly náklady.

Z původního vodovodního systému tak do dnešních dní zbyl především dochovaný věžový vodojem. Spolu s dalšími věžovými vodojemy (Vinohradský, Letenský...), vybudovanými v témže období se jednalo o novou architektonickou dominantu pražského panoramatu. Zprovozněn byl spolu s jatkami

v roce 1895, jeho autorem je, stejně jako zbytku celého komplexu Ing. Josef Srdínko. Vodojem je od roku 1993 památkově chráněn, roku 1998 došlo k jeho rozsáhlé rekonstrukci.

<https://www.pvk.cz/aktuality/ustredni-jatka-musela-mit-svuj-vodovod-cely-proces-zacal-pred-135-lety>